

Dkt. Tiberius Rata, Theolojia ya Agano la Kale, Kipindi cha 3, Mungu kama Mtengenezaji wa Agano

© 2024 Tiberius Rata na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Tiberius Rata katika mafundisho yake kuhusu Theolojia ya Agano la Kale. Hii ni kipindi cha 3, Mungu kama Mtengenezaji wa Agano.

Habari zenu nyote. Leo, tutazungumzia kuhusu Mungu kama Mtengenezaji wa Agano. Kwa hivyo Biblia inamfunua Mungu kama Muumba, aliyeumba kila kitu, aliyetuumba kwa mfano wake. Lakini basi anaelezewa kama Mungu anayefanya agano na anayeshika agano.

Sasa, neno agano linaonekana kwa mara ya kwanza katika Mwanzo katika simulizi la mafuriko katika mstari wa sita hadi tisa. Hiyo ndiyo mara ya kwanza neno agano linaonekana. Tunapoangalia fasili tofauti, agano ni makubaliano yaliyowekwa kati ya pande mbili ambapo mmoja au wote wawili hutoa ahadi kwa kiapo chao cha kutekeleza au kujiepusha na vitendo fulani vilivyoainishwa mapema.

Agano ni makubaliano mazito kati ya pande mbili au zaidi yaliyofungwa kwa aina fulani ya kiapo. Kwa hivyo, tunapoangalia Mashariki ya Karibu ya Kale, tunaona kwamba agano si jambo la ajabu. Ni kama mkataba.

Ni kama makubaliano. Kulikuwa na maagano yaliyofanywa kati ya watu. Kulikuwa na maagano yaliyofanywa kati ya wafalme.

Na kisha ulikuwa na maagano yaliyofanywa kati ya wafalme na watu wa kawaida. Lakini maagano tunayozungumzia ni maagano ambayo Mungu hufanya na watu wake. Na ndiyo maana tunapoanza kuzungumzia maagano, tunaanza na agano la Ibrahimu, Mungu akifanya agano na Ibrahimu.

Na hilo linasema mkondo wa maandiko yote. Na kisha Mungu anafanya agano na Musa. Na tena, hilo linaathiri kila kitu kinachotokea baada ya hapo.

Mungu anafanya agano na Daudi. Na kisha, bila shaka, tuna agano jipya. Kwa hivyo tunapoangalia Agano la Kale, maneno yaliyotumika, neno kuu linalotumika kwa agano, ni neno barit, ambalo linaonekana zaidi ya mara 100 katika Agano la Kale.

Tunapofika kwenye Agano Jipya, neno hilo ni diatheke. Limetafsiriwa kama agano, agano, au wosia na limetumika takriban mara 30. Na ukiangalia Biblia zako, utaona kwamba zimegawanywa katika Agano la Kale na Agano Jipya.

Lakini unaweza kuiita Agano la Kale na Jipya, au kama baadhi ya maprofesa wa Agano la Kale wanavyopenda kusema, Agano la Kwanza na la Pili. Nakumbuka rafiki yangu

Walter Kaiser alikuwa akisema Agano Jipya ni kiambatisho cha Agano la Kale. Bila shaka, alikuwa akitania tu.

Lakini tunapoangalia Mashariki ya Karibu ya kale, tena, nataka tuelewe kwamba maagano yalikuwa ya kawaida sana. Mlikuwa na mikataba ya kila aina, tena, iliyofanywa kati ya watu wa kawaida au kati ya wafalme. Mikataba ya kimataifa kati ya wafalme ilifanywa kwa kutumia lugha ya agano.

Wengi wao walikuwa na lugha ya aina yake. Kwa hivyo, mfalme angesema, ukimpa mwanangu binti yako aolewe, basi sitavamia nchi yako. Kwa kweli, hilo labda ni agano ambalo Sulemani alifanya na Farao.

Kisha, una mikataba ya suzerain ambapo mtu angekuwa msimamizi na kuamuru masharti ya makubaliano. Kwa hivyo, ikiwa mfalme atafanya agano na, tuseme, mamlaka ndogo au mtu wa kawaida tu, hiyo itakuwa mkataba wa suzerain. Hawa si wahusika sawa.

Moja ni suzerain juu ya nyingine. Na ndivyo tulivyo navyo katika maagano ya kibiblia. Mungu ndiye suzerain, nasi ni wafuasi wake.

Unajua, hatujadiliani na Mungu. Mungu hasemi, hei, nitakupa amri 10. Musa hajadiliani na kusema, hei, vipi kuhusu tisa? Hapana, hakuna kitu kama hicho.

Kuna makubaliano na agano la suzerain. Kwa hivyo, wakati mwingine, maagano hufanywa kati ya pande sawa. Kwa mfano, katika Mwanzo 21 una agano lililofanywa kati ya Ibrahimu na Abimeleki katika Mwanzo 21.

Abimeleki anatambua kwamba Mungu yuko pamoja na Ibrahimu. Anasema, sasa wameniapia hapa kwa Mungu kwamba hutanitendea hila mimi, wala uzao wangu, wala uzao wangu; bali kama nilivyokutendea wema, ndivyo utakavyonitendea wema mimi, na nchi uliyokaa ugenini.

Ibrahimu akasema, Nitaapa. Na kisha, wanaendelea na kufanya agano kati yao. Katika 2 Samweli 19, mna agano kama hilo, lakini wakati huu ni Daudi mfalme na Barzilai, 2 Samweli 19.

Lakini tena, maagano tunayotaka kuyaangalia ni maagano ambayo Mungu hufanya na watu wake kwa niaba ya Israeli. Tunapoangalia maagano haya, Ibrahimu ndiye wa kwanza. Na kisha tunaenda kwa Musa na Daudi na, bila shaka, agano jipya.

Lakini ninachotaka tuone kuhusu maagano ya Yahweh ni ya upande mmoja. Ya upande mmoja pia yanamaanisha yanaweza kumaanisha mambo machache. Mojawapo ni kwamba Mungu anasema masharti na masharti ya agano hilo.

Tena, hatujadiliani na Mungu. Hakuna mahali popote katika agano hili tunapomwona Ibrahimu, Musa, au Daudi wakijadiliana na Mungu. Mungu anapokuja na kufanya agano nasi, tunakubali au tunakataa masharti ya agano.

Sasa, hoja ya mjadala ni kama baadhi ya maagano haya yana wajibu au masharti au la. Ninasema hapa kwamba maagano ya Mungu yana ahadi na wajibu. Sasa, tena, je, masharti haya ya wajibu? Je, kuna tofauti katika maana? Nini kinaendelea? Sababu ya hili kuwa muhimu ni kwa sababu baadhi ya watu wanasema, vema, baadhi ya maagano haya hayana masharti.

Lakini tunapaswa kuwa waangalifu tunachomaanisha kwa hilo. Kwa mfano, ahadi alizopewa Ibrahimu hazina masharti kwa maana kwamba, ndiyo, Mungu angeweza kuwafufua watoto wa Ibrahimu kutoka kwenye mawe, kutoka kwenye miamba. Lakini kama Ibrahimu hangetii masharti ya agano, Mungu angeweza kuchagua mtu mwingine.

Mfano wa hili ni katika kisa cha tohara, ambapo Musa hakuwatahiri wanawe mwenyewe, na Mungu anataka kumuua. Kwa hivyo, agano lingeendelea, lakini Musa hangefaidika na baraka za agano hilo. Kwa hivyo, ndiyo, inawezekana kuwatahiri wanaume wote.

Tena, ni sharti, na ni wajibu. Chochote tunachokiita, si mojawapo ya mambo ambayo tunaweza kusema, sawa, naweza kufanya chochote ninachotaka kwa sababu Mungu ana neema kwangu. Huo ni kutoelewa maandishi ya Biblia.

Kwa hivyo, kwanza, tunahitaji kutazama ahadi. Na ahadi hizo zinaonekana kwanza katika Mwanzo 12. Kwa hivyo, tunapoangalia agano la Ibrahimu, sura ya 12 ni muhimu kwa sababu hapo ndipo tunapopata ahadi hizo kwa mara ya kwanza.

Katika sura ya 15, tuna uthibitisho wa agano kupitia kiapo. Na kisha katika sura ya 17, una ishara ya agano kupitia tohara. Kwa hivyo kwanza, una baraka na ahadi.

Na mstari wa 7 unatupa ahadi ya tatu. Kwa uzao wako, nitakupa nchi hii. Taifa kubwa sana, jina kubwa, nchi kubwa.

Tena, hizi ni ahadi muhimu ambazo zitaweka njia ya Maandiko mengine yote. Kwa hivyo ahadi muhimu sana. Mungu atambariki Ibrahimu.

Lakini hoja si kumbariki Ibrahimu tu. Ibrahimu anatakiwa kuwa baraka kwa mataifa mengine. Familia zote za dunia zitabarikiwa kupitia wewe.

Kwa hivyo, tangu mwanzo, tunaona kwamba Mungu alitaka kuwa Mungu wa kimisionari kila wakati. Hakuwa na nia tu kwa Israeli. Kupitia Israeli, alitaka kubariki familia zote za dunia.

Na, bila shaka, taifa kubwa, jina kubwa, na kisha nchi kubwa. Fikiria jinsi nchi hiyo ilivyo muhimu katika historia ya Israeli. Daima imekuwa sehemu muhimu sana.

Mungu anaahidi kuwapa nchi. Wasipotii, Mungu anasema, Nitawatoa katika nchi hiyo. Na Mungu anasema atakapowarejesha, nitawarudisha katika nchi hiyo.

Kwa hivyo, nchi ina jukumu muhimu sana katika historia ya Israeli. Kisha, katika sura ya 17, tunapokuwa na ishara ya agano, tohara, pia tuna kile kinachoitwa fomula ya agano. Fomula ya agano inaonekana katika sura ya 17.

Saba. Nitathibitisha agano langu kati yangu na wewe, na uzao wako baada yako, katika vizazi vyao vyote, kuwa agano la milele, niwe Mungu wako na uzao wako baada yako. Nami nitakupa uzao wako baada yako nchi ya wageni wako, au nchi ya Kanaani, kuwa agano la milele.

Nami nitakuwa Mungu wao. Kwa hivyo, nitakuwa Mungu wao, nao watakuwa watu wangu. Hii inaitwa fomula ya agano.

Na inaonekana tena. Inaonekana tena katika Agano la Musa. Inaonekana kote katika maandiko kwa sababu, tangu mwanzo, Mungu alitaka kuwa katika uhusiano wa agano na watu wake.

Kwa hivyo, Mungu, muumba, pia ni Mungu, mtengeneza agano. Lakini kuna kifungu muhimu katika sura ya 15 kinachozungumzia kuhusu kuidhinishwa kwa agano hili. Na hiki ndicho kilichowafanya baadhi ya wasomi kusema, unaona, hili ni agano lisilo na masharti.

Tena, Mungu anawapa maagizo ya jinsi ya kumleta ndama wa ng'ombe ili wamlete mbuzi. Akamletea hawa wote, akawakata vipande viwili, akawaweka nusu moja ikikabiliana. Lakini hakukata ndege vipande viwili.

Na ndege wakali walipotua juu ya mizoga, Abramu akawafukuza. Jua lilipokuwa likitua, usingizi mzito ulimpata Abramu, na tazama, mambo ya kutisha na makubwa yalimpata. Bwana akamwambia Abramu, Jua hakika ya kwamba uzao wako utakuwa mgeni katika nchi isiyo yao, nao watakuwa watumwa huko, nao watateswa miaka 400.

Lakini nitawahukumu mataifa watakayowatumikia, na baadaye, watatoka na mali nyingi. Nawe utakwenda kwa baba zako kwa amani; utazikwa katika uzee mwema , nao watarudi hapa katika kizazi cha nne; kwa maana uovu wa Waamori haujakamilika bado.

Jua lilipotua na giza likawa, chungu cha moshi, na chungu cha moto, na mwenge wa moto ulipita kati ya vipande hivi. Na siku ile Bwana alipofanya agano na Abram, akisema, Kwa uzao wako, nitakupa nchi hii. Kwa hivyo, hiki ni kifungu cha kuvutia sana kwa sababu hakuna chochote katika maandishi kinachoelezea sherehe hiyo isipokuwa kifungu kimoja tena katika Yeremia.

Tena, hilo linaambatana na hukumu, ambayo inasema, usipotimiza ahadi, nitakukata katikati kama wanyama hawa. Kwa hivyo, wazo hapa ni kwamba kiapo kilikuwa hivi. Nisipotimiza mwisho wa makubaliano yangu, je, nitakuwa kama mizoga hii?

Lakini kinachovutia katika andiko hili, tena, ni kwamba kwa kawaida, ukifanya agano na mtu, nyote wawili mtapita. Lakini katika andiko, inaonekana kwamba ni Mungu pekee anayepita, jambo ambalo lingewafanya wengine kuliita agano hili kuwa agano lisilo na masharti, ambalo tena linatoa hoja nzuri sana hapa. Wazo ni kwamba Mungu anasema, tazama, haijalishi ni nini, nitatimiza mwisho wa makubaliano yangu.

Utakuwa taifa kubwa. Nitakufanya jina kubwa, nami nitakupa nchi kubwa na kubwa. Sasa, ilichukua muda gani kwa Mungu kutimiza ahadi yake? Naam, tunapofika kwenye Kutoka sura ya kwanza, inaonekana kwamba Mungu alitimiza ahadi zake, na Israeli ikawa taifa kubwa.

Ndipo Yosefu alipofariki, na ndugu zake wote na kizazi hicho chote, lakini watu wa Israeli walikuwa na uzao mwingi na kuongezeka sana, wakaongezeka na kuwa na nguvu nyingi sana, na nchi ikajaa wao.

Kwa hivyo, inaonekana kwamba miaka mia chache baadaye, ahadi na agano hilo vinatimizwa. Ahadi, ahadi ya agano, inatimizwa. Sio hivyo tu, sio tu kwamba wao ni taifa kubwa, lakini pia wana jina kubwa kwa maana ya jina linamaanisha sifa katika Mashariki ya Karibu ya kale, katika simulizi la kibiblia.

Jina lao ni zuri. Vipi? Naam, Farao anawaogopa. Tunaona hilo katika mistari inayofuata.

Basi, mfalme mpya akainuka juu ya Misri, ambaye hakumjua Yusufu; akawaambia watu, Tazama, watu wa Israeli ni wengi sana, na wana nguvu kuliko sisi; na tuwatendee kwa busara, watakapozidi kuongezeka.

Na vita vikitokea, wanajiunga na adui zetu na kupigana nao na kutoroka nchi. Kwa hivyo, wanatuweka barakoa au wasimamizi wa kazi juu yao ili kuwatesa kwa mizigo mizito na mizito. Kwa hivyo, tunaona kwamba ahadi mbili za kwanza zinatimizwa.

Pia, katika Kutoka 19, Mungu anawapa Israeli jina la kuvutia sana—jina kubwa katika sura ya 19, mstari wa tano. Kwa hivyo, ikiwa mtaitii sauti yangu kweli na kulishika agano langu, mtakuwa mali yangu ya thamani.

Neno la Kiebrania Segula . Kwa hivyo, inaonekana kwamba hii pia ni sehemu nyingine ya utimilifu wa ahadi. Kwa hivyo, kulingana na kitabu cha Kutoka, Israeli ni taifa kubwa, na lina jina kubwa.

Kuna tatizo moja. Hakuna ardhi bado. Hawana nchi ya ahadi bado.

Ahadi ni kwamba Israeli watarithi nchi hiyo tu tunapofikia sura ya kwanza ya Yoshua. Kwa hivyo tena, hiyo itachukua miaka mingine, tena, mamia kadhaa kwa sababu tunajua tukio la Kutoka lilitokea mwaka wa 1446. Lakini tunapoangalia ahadi na utimilifu wa ahadi hizi, tunahitaji pia kutazama utimilifu wa mwisho.

Kwa hivyo, kuna utimilifu wa kihistoria wa haraka. Lakini tukisikiliza maneno ya Yesu, ambaye alisema kwamba Agano la Kale linamzungumzia, basi tunahitaji kuangalia jinsi agano hili la Ibrahimu linavyotimizwa katika Kristo. Na tunapofika kwenye Agano Jipya, tunajifunza kwamba tuna jina kuu kwa sababu ya Yesu.

Katika 1 Yohana 3:1, tunasoma na kuona ni aina gani ya upendo ambao Baba ametupa kwamba tuitwe watoto wa Mungu. Je, tuna jina kuu? Ndiyo, tuna jina kuu. Tunaitwa watoto wa Mungu.

Tunaitwa watu wake. Unaweza kwenda. Sisi ni familia nzuri.

Ukiweza kwenda popote duniani na kupata ndugu na dada katika Kristo, tutakuwa sehemu ya taifa hili kubwa la waumini. Lakini vipi kuhusu nchi ya ahadi? Je, tunapata kipande cha ardhi? Je, tunapata mali isiyohamishika katika Israeli? Naam, natumai kwamba nchi yetu ya ahadi ni bora kuliko kipande cha mali isiyohamishika katika Israeli, hasa katika Negev.

Hutaki kuwa jangwani. Na Paulo anasema urithi wetu ni bora zaidi kuliko kipande cha ardhi katika Mashariki ya Karibu ya kale au katika Israeli. Leo, Wagalatia 3:13, Kristo alitukomboa kutoka katika laana ya sheria kwa kuwa laana kwa ajili yetu.

Kwa maana imeandikwa, amelaaniwa kila mtu aliyetundikwa juu ya mti ili katika Kristo Yesu, baraka ya Ibrahimu, niwafikie Mataifa ili tumpokee Roho kwa njia ya imani. Sio tu kwamba tunapata Roho Mtakatifu, bali pia tunapata mbinguni. Sasa, mbingu, ningesema, ni bora zaidi kuliko kipande cha ardhi katika Israeli leo.

Kwa hivyo, ahadi imetolewa kwa Ibrahimu, iwe unaamini kwamba hazina masharti au hazina masharti. Hakika zina wajibu, lakini hatimaye zinatimizwa katika nafsi na kazi ya Yesu Kristo. Nami nataka tuone hilo si tu kwa agano la Ibrahimu.

Hiyo ni kweli kuhusu Musa. Hiyo ni kweli kuhusu Daudi. Hiyo ni kweli kuhusu agano jipya.

Bila shaka zimetengenezwa kwa ajili ya watu wa Israeli, lakini hatimaye, zinatimizwa katika nafsi na kazi ya Yesu Kristo. Na ukiangalia agano la Musa, linalofuata, tunachokiona katika agano la Musa ni jambo la kuvutia sana. Tazama ahadi zote.

Mungu atawabariki watu wake. Mungu atawazidishia watu wake. Mungu atawapa nchi ya Kanaani.

Mungu atawafanya kuwa taifa kubwa. Na kisha tuna fomula ya agano. Nitakuwa Mungu wao, nao watakuwa watu wangu.

Je, tumeona hilo mahali pengine hapo awali? Ndiyo. Ahadi hizi si ahadi mpya. Hizi ni ahadi zile zile alizopewa Ibrahimu.

Kwa hivyo badala ya kuyatazama maagano haya kama agano la Ibrahimu kwanza na kisha yanakuja ya Musa, hapana. Tunapaswa kuyatazama kwa njia sambamba. Yanaenda sambamba hadi yatakapopata utimilifu tena katika nafsi na kazi ya Yesu Kristo.

Kwa sababu ahadi ni sawa, tofauti katika agano la Musa ni kwamba ikiwa kuna swali kuhusu masharti ya agano la Ibrahimu, hakuna swali kuhusu masharti ya agano la Musa. Kwa sababu hapa una lugha ya kama-basi ambayo ni wazi sana.

Ukifanya hivi, utabarikiwa. Usipofanya hivyo, utalaaniwa. Kwa hivyo, lugha ya kama-basi iko wazi, na masharti ya agano yako wazi.

Na, bila shaka, tuna Amri Kumi zilizotolewa katika Kutoka 20. Zimerudiwa katika Kumbukumbu la Torati 5 kwa sababu zimetolewa kwa kizazi kipya kitakachoringia katika nchi ya ahadi. Kwa sababu kuanzia kizazi cha kwanza, ni watoto wa miaka 18 na chini tu walioingia katika nchi ya ahadi.

Kama mnavyojua, hata Musa hakufaulu, na ni Yoshua na Kalebu pekee kutoka kizazi cha zamani waliofaulu. Tena, ahadi hizi zilitimizwa. Hatimaye wanapata nchi katika kitabu cha Yoshua, sura ya 1. Tunaanza simulizi hapo.

Kisha, utimilifu, kama vile ilivyo kwa agano la Ibrahimu, uko katika nafsi na kazi ya Yesu Kristo. Na wakati Yesu, kwenye Mahubiri ya Mlimani, kwa njia, anatusaidia kuelewa mengi yanayoendelea hapa katika sheria, kwa sababu Yesu ndiye pekee aliyetimiza kikamilifu maandishi ya sheria. Sasa, baadhi ya watu wanasema, vema, Tiberio, sheria ilikuwa jambo la juu sana huko nje.

Hakuna mtu angeweza kuitunza. Na Mungu alitaka kuwaonyesha kwamba hawangeweza kuitunza. Lakini hiyo si kweli.

Sheria ilikuwa sharti la chini kabisa. Na kuishi chini ya neema, si chini ya sheria, kwa kweli, Yesu anainua kiwango cha juu, hashushi kiwango cha juu. Tutaangalia hilo baadaye tutakapozungumzia Mungu kama mtoa sheria.

Lakini Yesu hapa kwenye Mahubiri ya Mlimani anaelekeza ukweli kwamba kuishi chini ya neema, si chini ya sheria, hakupunguzi kiwango cha juu bali kunainua kiwango cha juu. Hivyo ndivyo Yesu asemavyo hapa katika sura ya 5. Msidhani kwamba nilikuja, kwa Mathayo, msidhani kwamba nilikuja kutangua torati au manabii. Sikuja kutangua bali kutimiza.

Na kisha una vifungu hivi kuhusu umesikia kwamba ilisemwa, lakini mimi nawaambia. Tena, Yesu anapoinua kizuizi, unasikia kwamba ilisemwa usiue. Lakini mimi nawaambia kwamba kila mtu amkasirikiaye ndugu yake atastahili hukumu.

Mmesikia kwamba ilisemwa, Usizini. Lakini mimi nawaambia, kila mtu amtazamaye mwanamke kwa tamaa, amekwisha kuzini naye moyoni mwake. Kwa hivyo, tunaye huyu Yesu tena akiinua kiwango, si kushusha kiwango.

Kwa hivyo, je, agano la kale lilikuwa baya? Je, agano la Musa lilikuwa baya? Hapana, Mungu, kupitia Ezekieli, anasema, niliwapa sheria nzuri. Hizi hazikuwa sheria, lakini kitabu cha Waebrania kinaelekeza kwenye ukweli kwamba agano hili la Musa lilikuwa la muda mfupi. Hadi agano jipya litakapokuja, Yesu angetimiza, tena, kifo na ufufuo wa Yesu, uzima, kifo, na ufufuo wake vilitimiza ahadi za maagano haya.

Katika Waebrania, una nukuu mbili za mwandishi wa Kiebrania kutoka Yeremia 31. Agano Jipya limenukuliwa kwa ukamilifu mara moja, na kuifanya kuwa kifungu kirefu zaidi kutoka Agano la Kale kilichonukuliwa katika Agano Jipya. Na tena, hapa katika Waebrania 8 hadi 10, mwandishi wa Waebrania anazungumzia ukweli kwamba Agano la Kale lilikuwa la muda mfupi hadi Yesu alipokuja kuwa dhabihu mara moja na kwa wote.

Kwa hivyo, kila kitu kinatimizwa katika nafsi na kazi ya Yesu Kristo. Baadaye, nitataja na kunukuu kutoka kwa agano jipya hapa tunapozungumzia agano jipya. Kwa hivyo, muhimu sana, Mungu anataka kufanya agano na anataka kuwa katika uhusiano wa agano na watu.

Kwanza kupitia Ibrahimu na Musa, na kisha tunamfikia Daudi. Katika 2 Samweli 7, tuna agano la Daudi, na ahadi sasa ni tofauti kidogo na zile za Ibrahimu na Musa. Unajua, taifa kubwa, jina kubwa, nchi kubwa.

Sasa, katika 2 Samweli, una upendo wa milele na ufalme wa milele. Sura ya 7, mstari wa 15, kuanzia mstari wa 14. Nitakuwa baba yake, naye atakuwa mwanangu.

Atakapotenda uovu, nitamwadhibu kwa fimbo ya wanadamu, na kwa mapigo ya wanadamu; lakini fadhili zangu hazitamwacha, kama nilivyoziondoa kwa Sauli, niliyemwondoa mbele yako; na nyumba yako na ufalme wako vitaimarishwa mbele zangu milele.

Kiti chako cha enzi kitaimarika milele. Kwa hivyo, hizi ni ahadi muhimu sana. Nitakupenda milele na hutakosa mfalme wa kuwa kwenye kiti cha enzi.

Lakini muhimu sana hapa, dokezo hili. Ahadi ya Mungu ya kumlea mzao haina masharti, lakini utawala endelevu, usiokatizwa sivyo. Kwa kweli, Sulemani anasema hivyo katika maombi yake wakati wa kuwekwa wakfu kwa hekalu.

Na mazungumzo na Mungu na Sulemani hapo, ni wazi sana. Tena, una lugha. Na tunajua kwamba Sulemani, kwa bahati mbaya, aliasi mara kwa mara na kwa utaratibu alimwasi Mungu.

Kwa hivyo, Mungu anamkasirikia Sulemani. 1 Wafalme 11 inasema, na Mungu anasema, Nitararua ufalme katikati. Na hakika, anafanya hivyo.

922, ufalme umegawanyika. Mnamo 722, ufalme, Ufalme wa Kaskazini, unaanguka, unakwama utumwani. Na kisha, mnamo 587, ufalme wa kusini unaanguka.

Nini kitatokea baada ya 587? Hakuna mfalme tena. Naam, lakini Mungu aliahidi. Hasa.

Mungu aliahidi upendo wa milele na ufalme wa milele. Lakini utawala endelevu, usiokatizwa unategemea Israeli. Na kwa bahati mbaya, hawakutii.

Na Mungu anawatoa sio tu kutoka katika nchi yao, bali hawana mfalme tena. Baada ya 587, hata hekalu liliharibiwa. Kwa hivyo hili linatimizwaje katika utu wa Yesu Kristo? Naam, linatimizwa kwa sababu Yeremia anaahidi agano jipya.

Lakini si hivyo tu, Yeremia anaunganisha Yesu na ukuhani. Katika Yeremia 33, mistari ya 15 na kuendelea. Kwanza kabisa, katika 14, inasema, Tazama, siku zinakuja, asema Bwana, nitakapoitimiza ahadi niliyoifanya kwa nyumba ya Israeli na nyumba ya Yuda.

Katika siku hizo, wakati huo, nitamchipushia Daudi tawi la haki, naye atafanya hukumu na haki katika nchi; siku hizo Yuda itaokolewa, na Yerusalemu itakaa salama; na jina lake litaitwa hivi: Bwana ndiye haki yetu.

Kwa maana Bwana asema hivi, Daudi hatakosha mtu wa kuketi katika kiti cha enzi cha nyumba ya Israeli, wala makuhani Walawi hawatakosha mtu mbele zangu wa kutoa sadaka za kuteketezwa, na sadaka za kuteketezwa, na kutoa dhabihu milele. Lakini tuna tatizo.

Baada ya 587, hakukuwa na mfalme, na hakukuwa na makuhani wa Walawi kwa sababu hakukuwa na hekalu. Kwa hivyo, kinachotokea, tunapaswa kutazama utimilifu baadaye, na hilo linatokea katika nafsi ya Yesu Kristo. Na ndivyo tulivyo katika Luka sura ya 1. Baada ya Yesu kuzaliwa, Luka sura ya 1, mistari ya 32-35.

Hapa ndipo kuzaliwa kwa Yesu kunapotabiriwa. Huyu ni malaika akizungumza na Mariamu. Atakuwa mkuu na ataitwa Mwana wa Aliye Juu Zaidi, na Bwana Mungu atampa kiti cha enzi cha baba yake, Daudi.

Naye atatawala juu ya nyumba ya Israeli milele. Kwa hivyo, huyu ndiye mfalme aliyeahidiwa. Huu ndio ufalme utakaodumu milele.

Iko katika Mfalme Yesu. Kwa hivyo, ahadi za Daudi zinatimizwa katika nafsi na kazi ya Yesu Kristo. Jambo hilo hilo hutokea siku ya Pentekoste wakati Petro anapohubiri wakati wa siku ya Pentekoste na inabidi aeleze kinachoendelea hapa, kwamba ni Yesu ambaye manabii wanamzungumzia.

Sio Daudi, bali ni mwana wa Daudi. Kwa hivyo, wanazungumzia Yesu. Una ahadi hizi zote zilizotolewa kutoka kitabu cha Yoeli, kutoka kitabu cha Zaburi.

Kwa maana Daudi hakupanda mbinguni, bali yeye mwenyewe anasema, Bwana alimwambia Bwana wangu, Uinue mkono wangu wa kuume hata niwaweke adui zako kuwa kiti cha miguu yako. Basi nyumba ya Israeli na ijue yakini ya kwamba Mungu amemfanya Bwana na Kristo, Yesu huyu mliyemsulubisha. Kwa hivyo, maagano ya Ibrahimu, Musa, na Daudi yanatimizwa katika utu na kazi ya Yesu Kristo.

Kwa nini agano jipya? Hakukuwa na ubaya wowote na maagano ya kale. Tatizo lilikuwa na watu walioshindwa kutii agano. Kwa hivyo, Mungu anakuja kupitia Yeremia na kusema, Nitafanya agano jipya.

Kwa njia, usemi wa agano jipya unaonekana hapa tu katika Agano la Kale lote. Sasa, dhana hiyo pia ipo katika kitabu cha Ezekieli, lakini kuhusu usemi huo, agano jipya linaonekana hapa tu. Na neno Hadashah, ambalo limetafsiriwa kama jipya, linaweza kumaanisha jipya kabisa au lililofanywa upya.

Nadhani hapa ndipo tunapopata shida kidogo katika tafsiri kwa sababu Septuagint inapotafsiriwa, wanatafsiri neno jipya kama jipya kabisa. Kuwafanya wengine waelewe kwamba, oh, agano jipya lazima liwe agano jipya kabisa. Lakini hapana, tukiangalia kwa makini, ahadi za agano jipya, kwa njia nyingi, ni ufufuo wa ahadi za agano la kale.

Sio mpya kabisa. Sasa kuna vipengele vipya kabisa, ambavyo ni muhimu sana. Katika Yeremia 31, 31 hadi 34, tuna ahadi ya agano jipya.

Na sasa sikiliza, unaposikiliza, fikiria ni vipengele vipi vilivyo vipya kabisa na vilivyofanywa upya. Tazama, siku zinakuja, asema Bwana, nitakapofanya agano jipya na nyumba ya Israeli na nyumba ya Yuda, si kama agano nililofanya na baba zao siku ile nilipowashika mkono ili kuwatoa katika nchi ya Misri.

Agano langu walilolivunja, ingawa mimi nilikuwa mume wao, asema Bwana. Lakini hili ndilo agano nitakalofanya na nyumba ya Israeli baada ya siku hizo, asema Bwana. Nitaweka sheria yangu ndani yao, na kuiandika mioyoni mwao, nami nitakuwa Mungu wao, nao watakuwa watu wangu.

Je, umesikia hilo mahali pengine hapo awali? Ndiyo, fomula ya agano inaonekana hapo awali. Sasa, kipya ni kuiingiza sheria ndani. Mungu anasema nitaiweka mioyoni mwao; nitaiandika ndani yao.

Wala hawatamfundisha kila mtu jirani yake tena, wala ndugu yake, wakisema, Mjue Bwana; kwa maana wote watanjua, tangu mdogo wao hata mkubwa wao, asema Bwana. Kwa maana nitasamehe uovu wao, sitakumbuka dhambi yao tena. Je, Mungu alisamehe maagano? Je, Mungu alisamehe dhambi katika agano la kale? Ndiyo.

Inasema utatoa hii, na dhambi yako itasamehewa, itasamehewa, itasamehewa. Lakini sasa, kama kitabu cha Waebrania kinavyoeleza, hii ni dhabihu mara moja na kwa wote katika Yesu Kristo. Inawezekanaje kwamba Mungu ataweka sheria yake ndani yetu? Naam, tena, usemi huo hauonekani, lakini dhana hiyo inaonekana katika Ezekieli 36 tunapopewa jibu la jinsi sheria ya Mungu inavyowekwa mioyoni mwetu.

Ezekieli 36, kuanzia mstari wa 26, Mungu anasema, Nitawapa moyo mpya na roho mpya nitakayoweka ndani yenu. Nami nitatoa moyo wa jiwe kutoka mwilini mwenu na kuwapa moyo wa nyama. Nami nitatia roho yangu ndani yenu na kuwaongoza katika sheria zangu na kuwa waangalifu kuzishika sheria zangu.

Kwa hivyo hilo linawezekanaje? Ni kwa roho pekee. Kwa hivyo, katika agano jipya, kilicho kipya ni ukweli kwamba roho sasa inakaa ndani ya mwamini, jambo ambalo hawakuwa nalo katika Agano la Kale. Katika nyakati za Agano la Kale, Roho Mtakatifu angewashukia watu fulani ili kukamilisha kazi fulani.

Lakini sasa katika jumuiya ya agano jipya, tuna Roho Mtakatifu ndani yetu. Kwa hivyo, tuko chini ya agano jipya. Hatufungwi na Agano la Musa, ingawa Agano la Musa ni muhimu sana kwa sababu linafunua na pia lina kanuni.

Na ni muhimu sana kwetu kuisoma na kuielewa kwa sababu inafunua Mungu ni nani. Lakini Yesu anaanzisha agano jipya wakati wa Meza ya Bwana anaposema katika Luka 22:20, Na kikombe vivyo hivyo baada ya kula, akisema, Kikombe hiki kimemwagika

kwa ajili yenu, ni agano jipya katika damu yangu. Kwa hivyo, Yesu anaanzisha agano jipya wakati wa Meza ya Bwana.

Kwa hivyo anazindua wakati anapomwaga damu yake msalabani. Kwa sababu hapo ndipo agano jipya linapoanzishwa. Na katika 2 Wakorintho 3, ndipo Paulo anasema, Tazama, sisi ni wahudumu wa agano jipya.

Na katika kitabu cha Waebrania, tena tukirudi kwa Waebrania, wakati agano jipya linaponukuliwa kutoka kwa Yeremia hadi katika kitabu cha Waebrania, tena, unayo mara mbili. Kwa sehemu katika sura ya 8, si kikamilifu katika sura ya 8, samahani, na kwa sehemu katika sura ya 10. Lakini katika sura ya 8, tena, mwandishi wa Waebrania ananukuu kifungu kizima kutoka Yeremia 31 hadi 31 hadi 34.

Lakini basi, katika Waebrania 10, anahakikisha tunaelewa kwamba Yesu ni dhabihu mara moja na kwa wote. Na hivyo ndivyo tulivyo navyo katika Waebrania 10, 12 na kuendelea. Sura ya 10, na kwa hilo, tutakuwa tumetakaswa kwa kutolewa mwili wa Yesu Kristo mara moja na kwa wote.

Unaona, watakatifu wa Agano la Kale walipaswa kwenda kwenye hema la kukutania kwanza na kisha hekaluni. Walipaswa kwenda mara tatu kwa mwaka. Na kisha Yom Kippur, Siku ya Upatanisho, ingekuwa mara moja kwa mwaka.

Kuhani mkuu angenyunyiza damu kwenye kiti cha rehema kwa ajili ya dhambi zake na za taifa zima. Lakini pamoja na Yesu, hii ni dhabihu mara moja na kwa wote. Kwa hivyo Yesu ndiye utimilifu wa maagano na ahadi za agano.

Ibrahimu, Musa, Daudi, na Agano Jipya vyote vimetimizwa katika nafsi na kazi ya Yesu Kristo.

Huyu ni Dkt. Tiberius Rata katika mafundisho yake kuhusu Theolojia ya Agano la Kale. Hii ni kipindi cha 3, Mungu kama Mtengenezaji wa Agano.